

Засідання Робочої групи з розробки проекту Містобудівного кодексу України

29.06.2023

16:00

Міжнародні та європейські вимоги до містобудівного законодавства України

Змішаний формат:

offline

(м. Київ, м. Київ, вул. Богдана Хмельницького, 17/52
Бізнес центр «Леонардо»)

online

(ZOOM)

Комітет Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування

співпраця з швейцарською

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Partner

giz

РЕФЛЕКСІЯ #5

29.06.2023

Наталія КОНДЕЛЬ-ПЕРМІНОВА, кандидат архітектури
Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України

Навіщо ми збираємося щотижня?

Щоби що?

Ми всі опинилися в історичній ситуації:

ВІЙНА / глобальні виклики

- коли поєднуються різночасові полюси:
 - актуальне**, тобто необхідність термінового вирішення нагальних питань (ліквідація наслідків бомбардувань, укріплення пошкоджених будівель, облаштування житла, відновлення інфраструктури тощо);
 - і **важливе** — стратегічні й концептуальні опрацювання бачення майбутнього, адже після війни світ змінюється, ускладнюється і повернення до минулого неможливе;
- коли відкривається вікно можливостей для суттєвого стрибка, для створення життєвого середовища високої якості.
- На наших очах в ментальному просторі відбувається зміна парадигми — від ставлення до людей виключно як до трудових ресурсів (виробництво — понад усе!) до розуміння цінності людини і необхідності створення таких умов життя, за яких кожна людина має змогу повноцінно реалізувати свій потенціал.

- Замість єдиного власника / замовника — держави — ми вже маємо різні форми власності, різних замовників. Питання взаємодії власників (досвід європейських країн).
- Врешті-решт, нам треба зняти зашморг із шиї суспільства, насаджений «диким капіталізмом», коли єдиним сенсом забудови є отримання максимальної кількості кв.м нерухомості на кв.см території (прибуток забудовника — понад усе!)
 - Тому надзвичайно обмаль у нас садочків, шкіл, парків, затишних громадських просторів, якими всі так милуються в Європі...

Ми працюємо над створенням нового доступного, прозорого і зрозумілого **містобудівного КОДЕКСУ України**

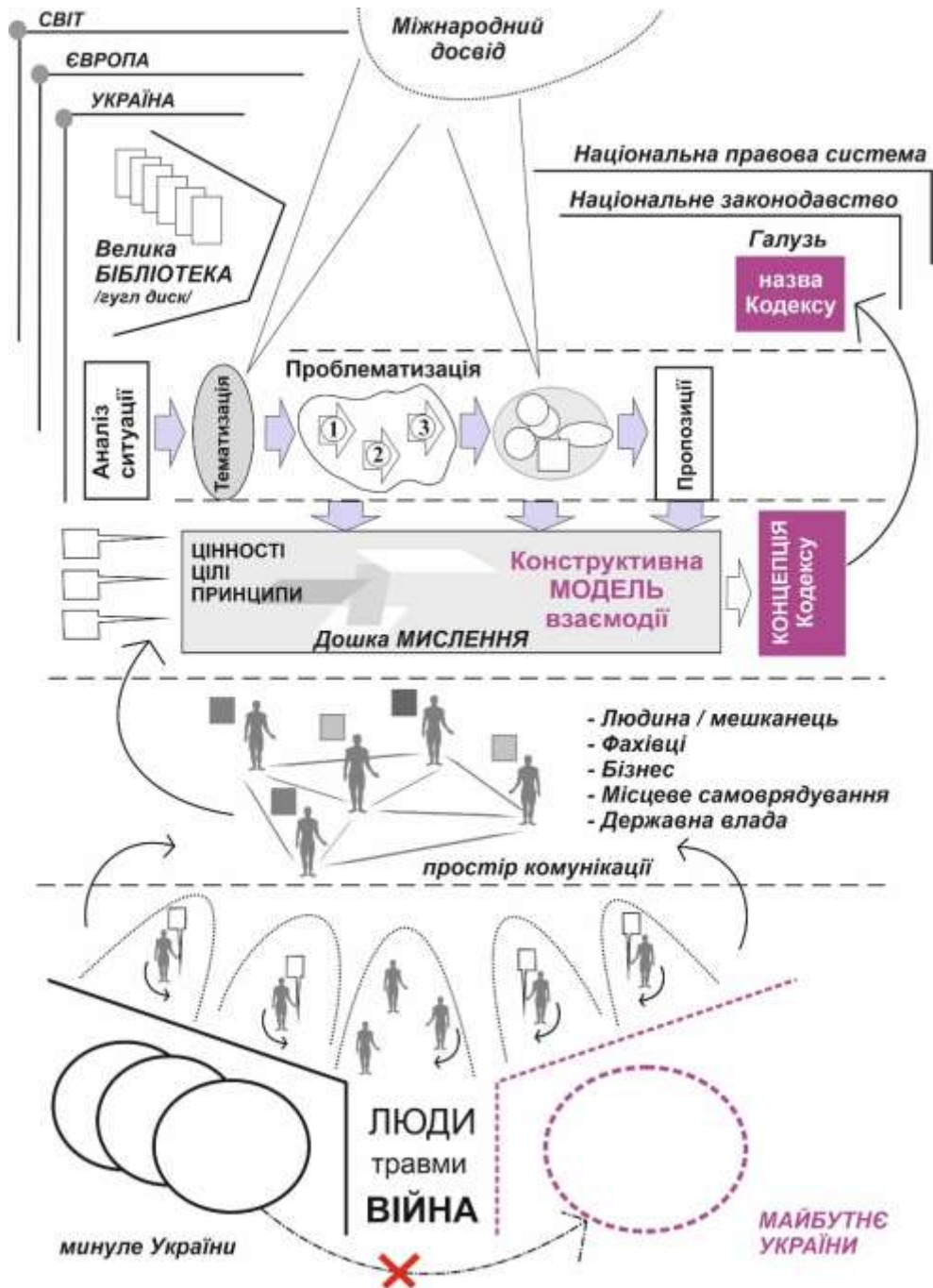
Ми створюємо архітектуру нашого спільного повоєнного буття

Ми вже слухаємо один одного, чуємо і розуміємо

Ми маємо здійснити свій гідний внесок до європейської спільноти, до якої прямуємо

ВСІМ — ВЕЛИКА ПОДЯКА!!!

**I. ЗАГАЛЬНА «КОНСТРУКЦІЯ»
процесу діяльності Робочої групи**

Стадія роботи: АНАЛІЗ СИТУАЦІЇ

- урбанізація
 - демографія
 - невизначеність
 - українські основи; цінності
- ТЕМАТИЗАЦІЯ (Кодифікація)

ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ

Актуальність і важливість Кодексу України

як «Конституції» формування і розвитку гармонійного життєвого середовища вільних і відповідальних людей

Посилення важливості **спільної роботи** представників всіх учасників містобудівного процесу

Проблематизація

ПЛАНУВАННЯ ТЕРИТОРІЙ
правові відносини

II. Що покладено на «ДОШКУ МИСЛЕННЯ»

Наробки до Кодексу

Мета МБ Кодексу — підвищення рівня будівельної культури України

БУДІВЕЛЬНА КУЛЬТУРА:

- баланс правовідношень у сфері містобудування
- технічне регулювання (ДБН)
- розвиток технологій (ринок)

КОДЕКС стосується саме правових відносин (хто, кому і що зобов'язаний, хто і на що має право...)

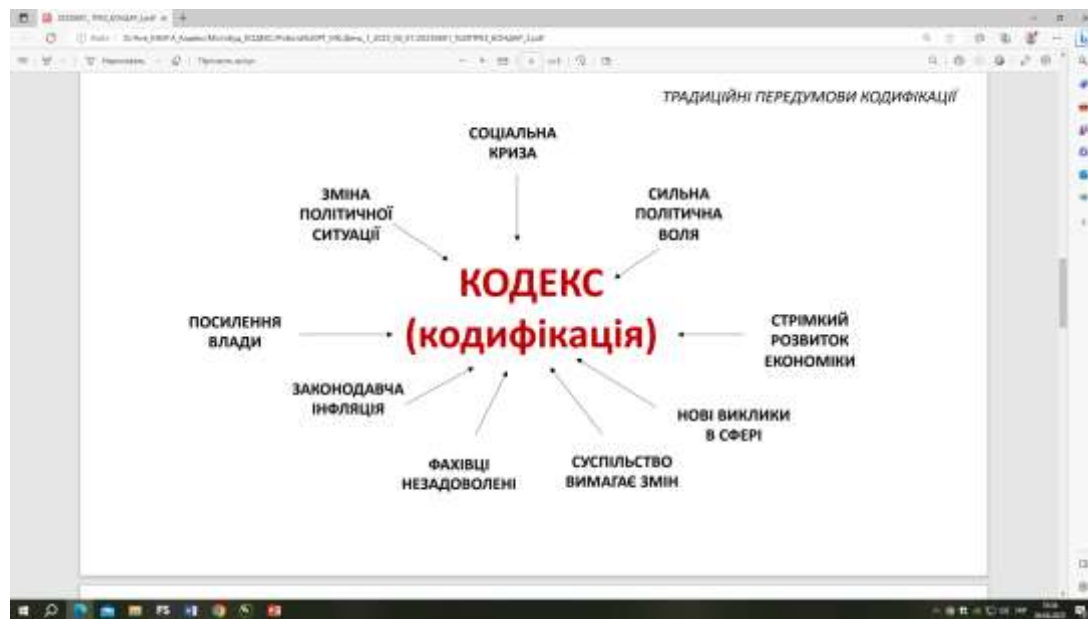
Основна ідея Кодексу?

Кодекс — є носій **основних цінностей** того суспільства, яке його народило

КОДЕКС

- ПРАВОВІ НОРМИ, ОБ'ЄДНАНІ ЄДИНОЮ КОНЦЕПЦІЄЮ
- СИСТЕМАТИЗОВАНИЙ ДОКУМЕНТ
- РЕГУЛЮЄ СФЕРУ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Кодифікація допомагає **об'єднати суспільство**, знаменує **завершення соціальної кризи**, дозволяє затвердити **нові правила гри**, закріплює **соціальне перемир'я** на основі цінностей нового суспільства

Яка ІДЕЯ Кодексу? Щоби що?

- В основі — людина / мешканець / член громади у різних суспільних зрізах
Кожен з нас — МЕШКАНЕЦЬ.
- Створення безпечного, комфортного для людини життєвого середовища (зі збереженням культурної спадщини), створення умов для самореалізації кожної людини, консолідації суспільства, ефективного розвитку країни.
- Кодекс має об'єднати всю містобудівну сферу, бути простим у застосуванні і доступним для всіх.
- Це має бути **Кодекс життя** міста/селища..., в якому враховуються інтереси майбутніх поколінь.
- Баланс інтересів, прав і обов'язків всіх учасників містобудівного процесу.
- Подолання рудиментів радянського законодавства, запровадження сучасних правових титулів та інструментів.
- Єдині прозорі і зрозумілі для всіх правила.

Кодекс як суспільний договір на основі розуміння "благо для всіх"

Права, обов'язки та відповідальність кожного з учасників містобудівного процесу

- Чітке визначення й розмежування прав та обов'язків між різними суб'єктами містобудівного процесу.
- Дієвий механізм притягнення до відповідальності тих, хто їх порушує.
- Право на інформацію про всі процеси, від планування до будівництва й експлуатації.
- Для кожної з груп — право на участь у прийнятті рішень, у т. ч. через інструменти електронної демократії.
- Право на повагу до власності всіх, хто володіє майном в межах певної території, право на відшкодування збитків і участь у вигодах.
- Відсутність монополії на прийняття рішень однією з груп.
- Права та відповідальність мають знаходитися у балансі (не має бути: обмежені права і підвищена відповідальність).
- Збалансоване врегулювання прав і обов'язків всіх сторін.
- Баланс приватного і публічного.
- Права і обов'язки — з розумінням і врахуванням інтересів всіх груп. Образність законів, написання їх простою мовою з використанням графічних символів для чіткого зрозуміння всіма прав і обов'язків кожного

Як наша робота над Кодексом повинна вплинути на стан урбанізації в Україні?

- **Врегулювання існуючих процесів:** Кодекс повинен врегулювати взаємовідносини всіх учасників містобудівного процесу й унеможливити надалі існуючі деструктивні явища.
- **Створення комфортного міського середовища:** Кодекс повинен закласти принципи і стимулювати розвиток комфортного для людей життєвого простору.
- **Розробка нової схеми розселення:** Кодекс має включати принципи розробки нової схеми розселення в Україні з урахуванням географічних особливостей різних регіонів.
- **Гармонійний розвиток території:** Кодекс повинен сприяти гармонійному розвитку забудови території України, збалансованому розселенню населення між різними регіонами та забезпеченню належної інфраструктури.
- **Стимулювання розвитку громад:** Кодекс має створити систему стимулів для розвитку громад, залучення населення та заохочення до проживання шляхом підвищення якості життя.
- **Створення кодексу можливостей** добросусідства, прийнятних витрат на планування, проектування та будівництво громадської інфраструктури, прозорого публічно-приватного партнерства для поширення міського способу життя (урбанізації).
- **Поміркована урбанізація України.** Уніфікація підходів; важливо враховувати субурбанізацію та рурбанізацію.
- **Утворення агломерацій** – місць кооперації, коли утворюються кластери, технопарки, індустріальні парки. Основний сенс: кооперація кластерів – добровільне об'єднання.
- **Законність та прозорість:** Кодекс — прозорі та зрозумілі правила для всіх учасників містобудівного процесу. Це створить передумови для гармонізації ринку і надходження інвестицій

Як зробити Кодекс адаптивним та універсальним у ситуації невизначеності?

- Оскільки сучасний світ характеризується невизначеністю, кодекс повинен бути дієвим із врахуванням ситуацій невизначеності.
- Кодекс має містити базову, універсальну частину, яка встановлює основні принципи і цінності, що залишаються незмінними незалежно від обставин (безпекова складова, інклюзивність, збереження національної спадщини, культурних і природних пам'яток, екології). Це фундамент. Для врахування актуальних проблем та потреб певного періоду - варіативні додатки.
- Кодекс має встановлювати загальну рамку інституційних механізмів, які сприяють бажаним практикам у містобудуванні. Кодекс повинен бути принциповим у ціннісних аспектах та гнучким у технологічних, щоб враховувати зміни у суспільстві.
- **Прозорість і децентралізація:** Кодекс повинен враховувати максимальні стандарти прозорості та передбачати більшу автономію Закласти основні принципи і цінності у Кодексі, які є непорушними за будь-яких умов, а решту деталей передати на місцевий рівень.
- Забезпечення максимальних стандартів прозорості та надання **більшої автономії органам місцевого самоврядування** (особливо у ситуаціях невизначеності).
- **Максимальна адаптивність** у ситуації невизначеності може бути досягнута, у першу чергу, шляхом регуляції суспільних правовідносин кодексом (тобто на державному рівні) та, відповідно, значним розширенням повноважень на місцевому рівні (зокрема на рівнях територіальних громад та інститутів громадянського суспільства, у першу чергу – саморегульованих професійних організацій, громадських об'єднань).

Українські основи / наративи

ВЕЛИКЕ ПЕРЕХРЕСТЯ:

- як проблема і як можливості, ресурс України /вибір власного шляху; підсилення зв'язків, що перетинаються в Україні; створення агломерацій;
- мультифронтир (перехрестя) – основа стратегічного розвитку України;
- як місце добровільного об'єднання за умови відсутності домінування;
- шляхи до перехрестя, їх людяність і співвимірний до людини масштаб;
- перехрестя інтересів / державної і місцевої влади, громади, бізнесу, фахівців...;
- перехрестя інтересів громад з інтересами кожної сім'ї, а в кожній сім'ї – інтересів кожного члена родини);
- логістична доступність (мобільність у широкому сенсі);
- ми вже не перехрестя, а єдина країна, схід Заходу

Сталкери НЕБА /особливі стосунки українців з повітряним простором:

- «доступ до Неба» / зв'язок з Вищим;
- формування «блакитної лінії» (правила забудови) – тримати Небо розкритим у будь-якій забудові;
- регулювання «світлового» забруднення

РУСЬ (метрополія вільних земель):

- вшанування й врахування «духу місця», власного коріння, історико-культурного надбання;
- збереження культурної спадщини та ландшафтного розмаїття (потрібен єдиний орган зі збереження, а не розпорощення між різними міністерствами);
- Україна – унікальна держава, що склалася із самобутніх регіонів. І, відповідно, треба зберігати у майбутній розбудові й освоєнні території і місцеві культурні цінності, і природне довкілля;
- простір громад. Прийняття рішень – за громадам; простір забезпечення горизонтальних зв'язків для більш дієвої взаємодії

Впорядкування ПРОСТОРУ (брати-хлібороби):

- імплементація європейських норм до української реальності, застосування кращих світових практик;
- відтворення самобутності регіонів України вже на рівні містобудівної документації, створення цікавого різноманітного простору;
- визначення: де чий «садок» і можливість відповідально його обробляти й розвивати;
- формування безпечного, комфортного життєвого простору для реалізації різноманітних способів життя, для саморозвитку кожної людини

ЦІННОСТІ

- Воля
- Свобода
- Гідність
- Незалежність
- Людяність
- Справедливість
- Винахідливість
- Самозарадність
- Співдія
- Сміливість
- Розвиток

Кодифікація

КОДИФІКАЦІЯ ПЕРЕДБАЧАЄ:

- Введення актуальних норм з чинного законодавства
- Введення нових юридичних норм
- Внесення змін і доповнень
- Усунення прогалин в правовому регулюванні

О. Ющик

Кодифікація — є **носієм основних цінностей** того суспільства, яке її народило

Це — продукт історичного і культурного розвитку, **невід'ємний від суспільства**

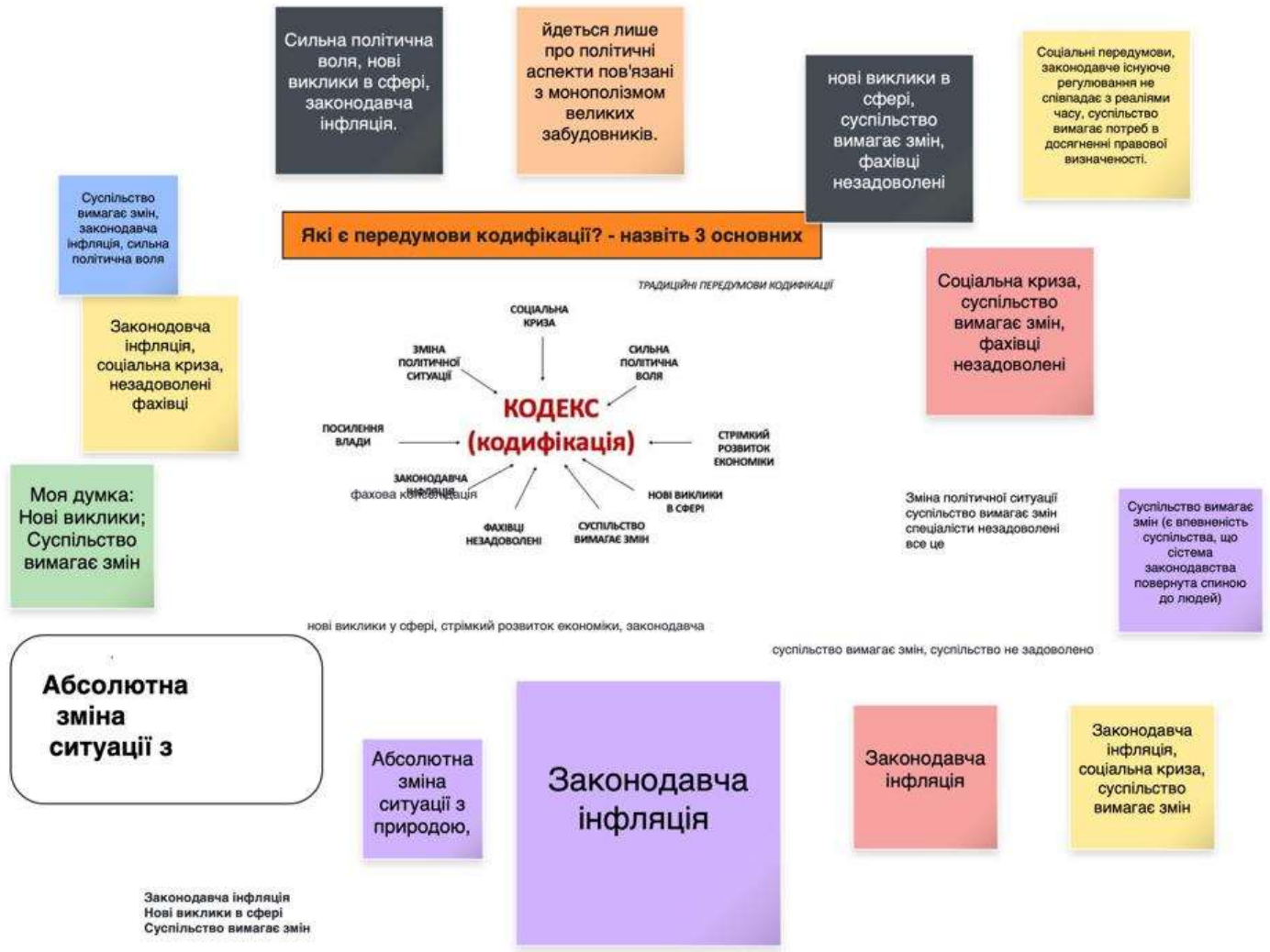
Кодифікація допомагає зцементувати суспільство, **яке на неї наважилось**, допомагає зібрати в єдине ціле соціально або географічно роз'єднані верстви населення.

Кодифікація означає **завершення соціальної кризи**, скріплює соціальне перемир'я **на основі тих цінностей, навколо яких формується нове суспільство**

РЕМІ КАБРІЯК

ПЕРЕДУМОВИ КОДИФІКАЦІЇ:

- Законодавча інфляція
- Суспільство вимагає змін
- Фахівці незадоволені
- Нові виклики

Один із ризиків це ув'язати питання просторового планування території і питань будівництва міст(населених пунктах)

На мій погляд це можливо два напрямки

Вплив забудовників шляхом корупційної складової

Які є ризики при розробці МК?

найти баланс між
ним викладенням
цією положень

Неконструктивна дискусія (вихід за межі пр
обговорення)

Розробка МК може знизити економічний та стратегічний розвиток
наприклад норми права визначені в кодексі не будуть задовольняти
стрімкому розвитку прогресу зокрема технології будівництва та
виробництва будівельних матеріалів

РИЗИКИ ПРИ РОЗРОБЦІ КОДЕКСІВ:

1. Етап розвитку законодавства не передбачає кодифікації даної сфери
2. Недостатньо політичної волі для прийняття
3. Лоббі окремих груп — суб'єктів ринку
4. Неврахування інтересів окремих сторін ринку
5. Неготовність суспільства до пошуку консенсусу / компромісу

РИЗИКИ при розробці Кодексу:

- амбіції людські;
- невміння слухати (чути) один одного (працювати з протилежними точками зору);
- корупція;
- нефаховість;
- понятійно-термінологічний (різне трактування у фахових спільнотах);
- неконструктивна дискусія;
- відсутність синхронізації з європейськими нормами;
- недосягнення балансу інтересів;
- відсутність підтримки всіма стейкхолдерами;
- домінування одного стейкхолдера (будівельного бізнесу);
- втручання більшої політичної волі зі значним ресурсом;
- зміна спрямування політичної волі

Як уникнути РИЗИКІВ при розробці Кодексу:

Закласти в МК загальні норми які забезпечать сталий розвиток, мобільність, енергоефективність та інші цінності які направлені на забезпечення високого рівня життя

Як уникнути ризиків при розробці МК?

Hanna Kulvanovska. Врахувати моменти (розвиток природного середовища в містах, розвиток грін-блю лайн) які не були враховані до кодексу, зробити революційні зміни. Почути потреби містян.

Зосередитись на потребі людини - кінцевого користувача (це безбарерні та інклюзивні середовища, пересування та мобільність, збереження екології)

чітке законодавче регулювання норм будівництва, з урахуванням інтересів суспільства та міжнародних норм.

В основі природний каркас та розвиток змішаної забудови, мультитюз в основі, на базі шанування власності.

- публічність;
- фаховість;
- системність;
- співпраця з європейськими фахівцями під час розробки Кодексу (а не під час узгодження);
- присутність народних депутатів під час роботи РГ;
- відповідальність всіх учасників;
- процедури обговорень і прийняття рішень;
- «єдиний диригент» робіт зі створення Кодексу;
- діяльність РГ — інноваційний підхід до розробки Кодексу, залучення молодих фахівців;
- розвиток громадянського суспільства у всіх його формах;
- інтереси суспільства — в пріоритеті, бізнес — підпорядковується;
- високий рівень довіри в суспільстві, «Кодекс Довіри»

просторове управління/впорядкування (а там в середині і планування, і програмування...) → місцеуправління чи територіальне (place management, territory management)

Варіанти назви Кодексу:

- містобудівний
- будівельний
- будівництва та розвитку територій
- урбаністичного розвитку
- сталого розвитку
- розвитку міст/територій України
- просторового розвитку територій
- просторового планування та забудови територій
- просторового управління
- містобудівельної діяльності
- розбудови України
- просторового планування
- архітектурний
- будівний /будівничий /який створює, творчий

Маємо спільне розуміння: створення безпечного, комфортного життєвого середовища в Україні

Міжнародні та європейські вимоги до містобудівного законодавства України

Засідання Робочої групи з розробки проекту Містобудівного кодексу України

РАДА ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ
СПІЛЬНИМИ ЗУСИЛЛЯМИ

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ЄВРОПОЮ ТА СВІТОМ

Олександр СЛОБОЖАН,
Виконавчий директор Асоціації міст України,
кандидат наук з державного управління

Здійняти крок для більш точної перекладу

17:23 / 34:10

GIZ

Засідання Робочої групи з розробки проекту Містобудівного кодексу України

РАДА ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

РЕГІОНАЛЬНА І БУДІВЕЛЬНА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

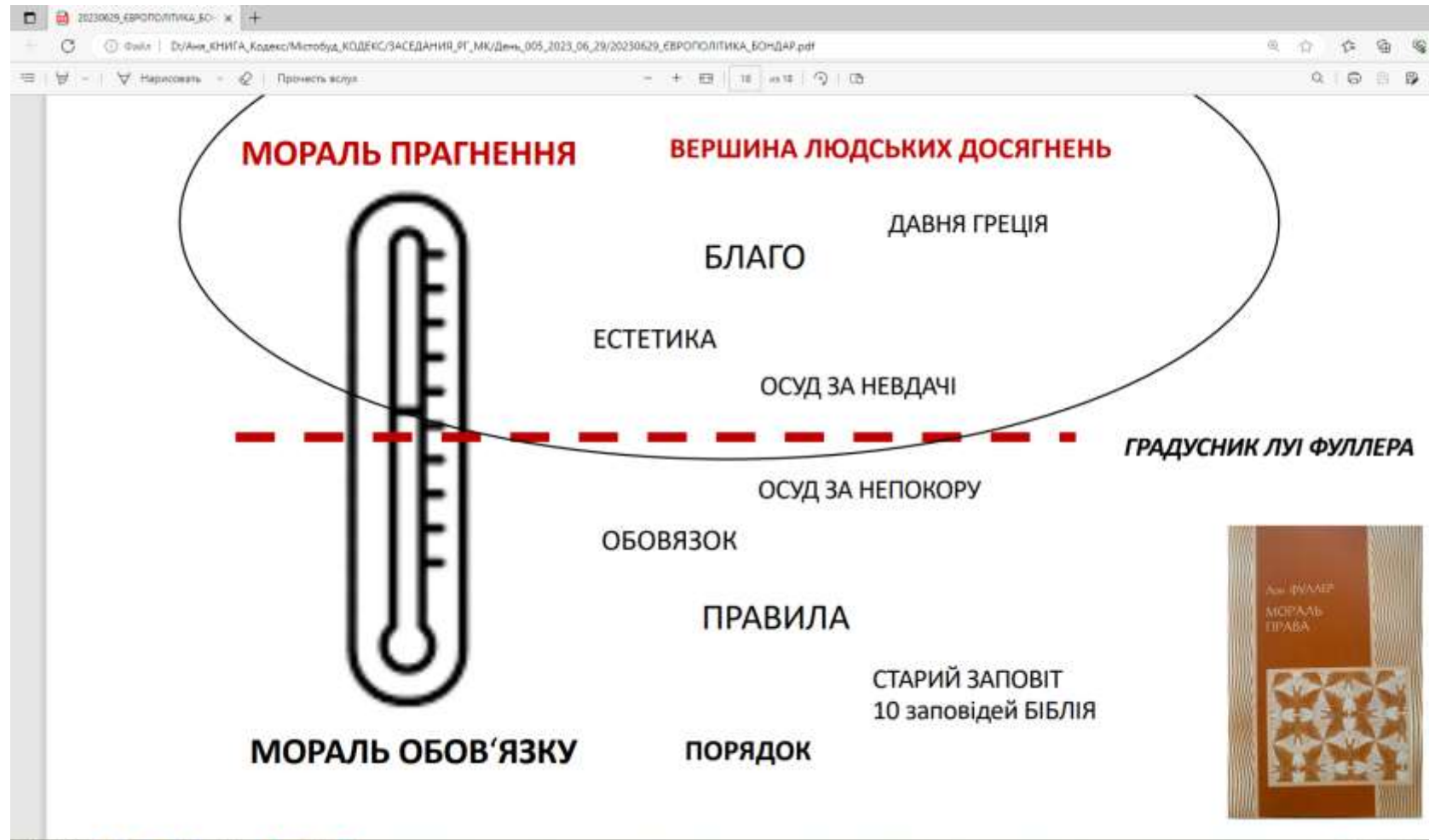
ГАННА БОНДАР
(за матеріалами Єврокомісії та Європейського інституту ефективності будівель)

44:07 / 54:10

GIZ

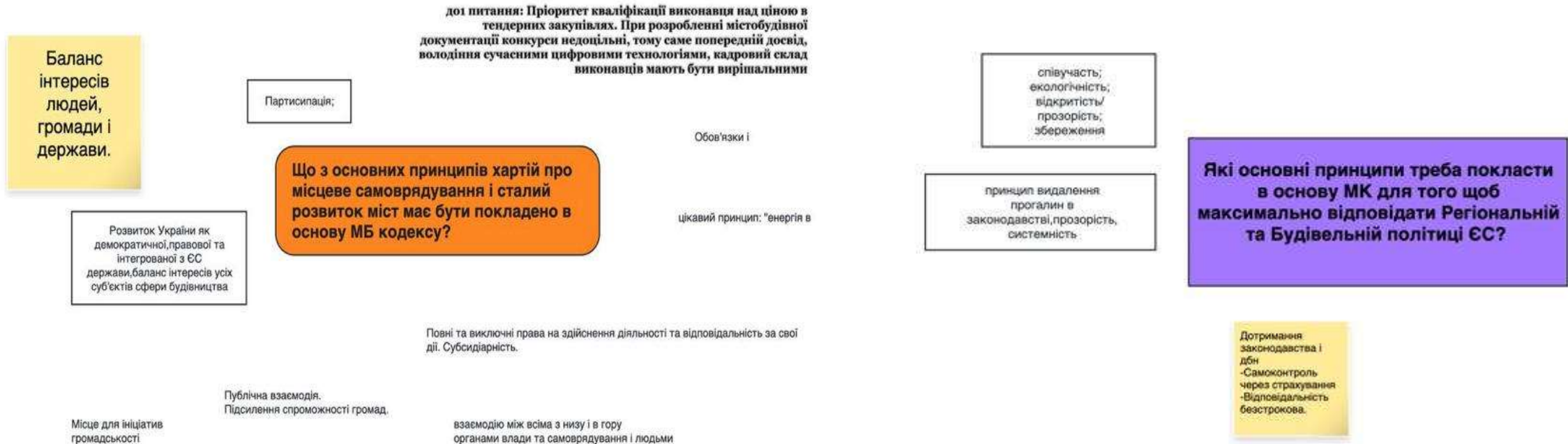
ПРАГНЕННЯ чи ОБОВ'ЯЗОК? Наш вибір?

- Мораль ОБОВ'ЯЗКУ – законодавство про обов'язки (роби саме так, інакше — покарання)
- Мораль ПРАГНЕННЯ (мораль регіональної і будівельної політики ЄС) воліє до вершин досягнень. Робіть через конкурс, робіть найкраще — це має призвести до блага.
Санкцій немає, лише одна — неотримання коштів. Живи як хочеш, але з ЄС не буде грошей

Що з основних принципів Хартії про місцеве самоврядування і сталий розвиток міст має бути покладено в основу Кодексу?

Які основні принципи треба покласти в основу Кодексу, щоб відповідати Регіональній та Будівельній політиці ЄС?

Принцип (лат. *principium*):

— «начало, основа») — першопочаток, те, що лежить в основі, визначальне положення, вихідний пункт, передумова.

— особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чого-небудь

— основна ідея або правило, яке пояснює або контролює, як щось відбувається або працює

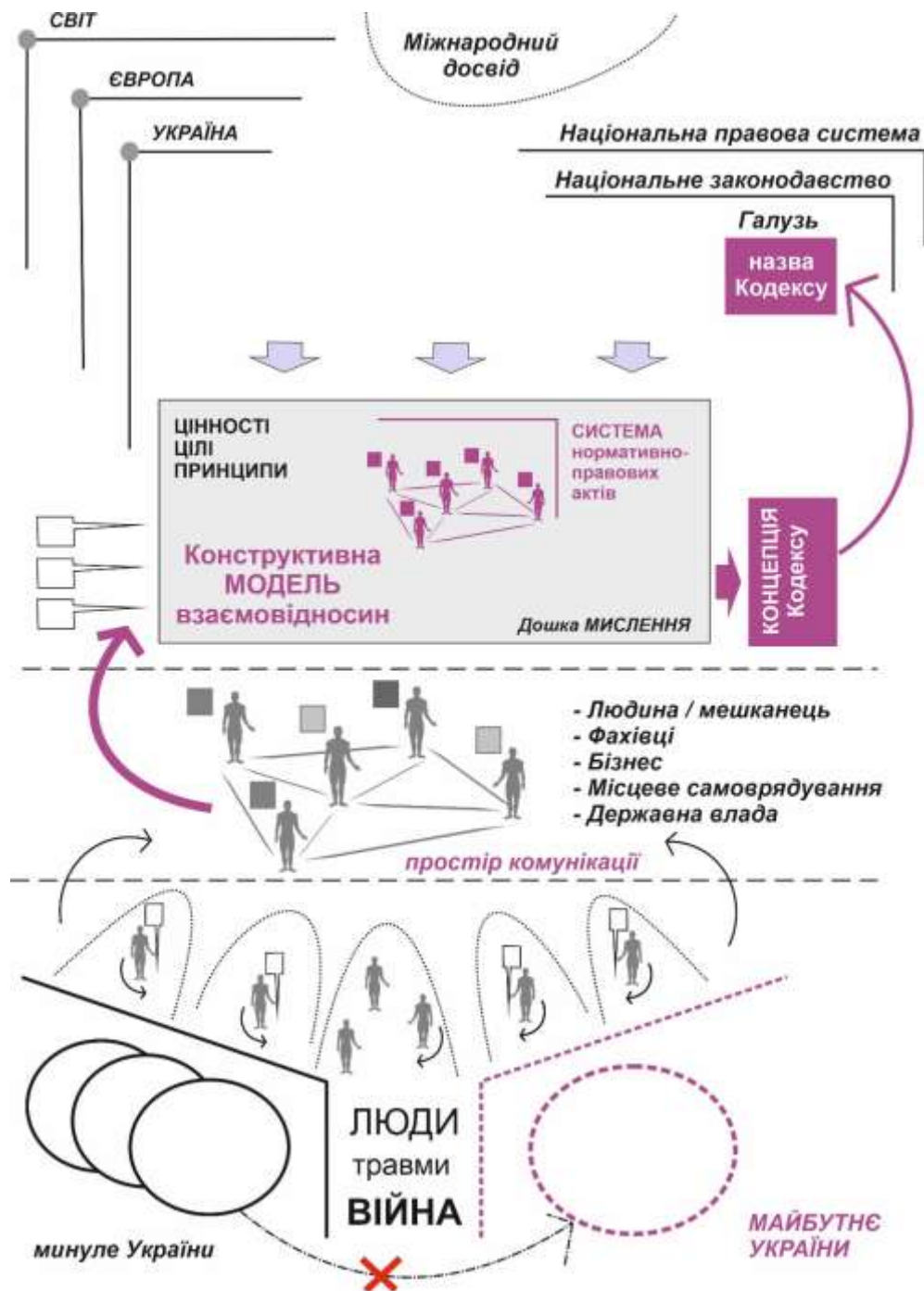
Принципи, які мають бути покладені в основу Кодексу:

- Законність
- Субсидіарність
- Прозорість, інклюзія, справедливість
- Права — обов'язки. Повноваження — відповідальність (за рішення, дії)
- Збереження природного довкілля і культурної спадщини
- Баланс інтересів людини, громади і держави
- Децентралізація і налагодження горизонтальних зв'язків
- Збалансованість інтересів всіх стейкхолдерів, регулювання відносин зі створення повноцінного життєвого середовища
- Співробітництво на всіх рівнях прийняття рішень (відсутність дублювання та суперечностей)
- Пропорційність між приватними і публічними інтересами. Зміна парадигми приватного і публічного права
- Залучення громад і мешканців до прийняття рішень (із запобіжниками проти дій «псевдоактивістів»), на основі яких й опрацьовується містобудівна документація

Кодекс має регулювати дії і взаємодії суб'єктів, залучених до містобудівного процесу:

- як має діяти кожен із суб'єктів,
- як суб'єкти мають взаємодіяти між собою,
- як вирішувати ситуації, коли вони не здатні взаємодіяти.

Це мають бути універсальні правила, поза тим, хто, як і що буде розуміти. Це дозволить рухатися вперед.

Проблематизація

Обговорення існуючих проблем –

в орієнтації на створення

конструктивної МОДЕЛІ взаємодії всіх учасників

Кодекс як суспільний договір на основі розуміння "благо для всіх"

Всі поняття, терміни і назва Кодексу визначаються з Моделі

Фахова комунікація

Від виробників будівельних матеріалів: Звернення до замовників, проектувальників

- Про приведення галузі у відповідність до європейських стандартів. Проблеми галузі: переробка будматеріалів, необхідність наукових розробок, освіта професійних кадрів.
- Пропозиція до держави: створити електронний депозитарій для всіх нових об'єктів, в якому би зберігалися всі дані про реально застосовані в них будівельні матеріали. Для чого?
 - якщо будинок зруйнується – буде зрозуміло, хто винний і з якої причини;
 - для підтвердження доброчесності всіх виконавців робіт;
 - для прийняття відповідних рішень після певних термінів експлуатації.
- ІДЕЯ депозитарію почута, підтримана, запропоновано розширення (введення інформації й про історичні будівлі)

пріоритет: відповідність
стандартам якості

відповідність будівельної
продукції вимогам
законодавства-це питання
іншого рівня ніж рівень

МК має передбачати прозору
процедуру застосування
будівельних матеріалів у
процесі будівництва.
Споживач та мають право
знати, що використовувались
надійні та безпечні будівельні

**Яким чином МК повинен впливати на
відповідність будівельної продукції вимогам
європейського законодавства (з одного боку)
та представляти інтереси українського
виробника (з іншого)?**

можливо потрібно передбачити надання
пріоритету вітчизняному виробнику якщо продукція
відповідає стандартам якості

Відповідальність
забудовника,
будівельника,
проектувальника!

повинна бути реальна
сертифікація яка
враховуючи регіональні
особливості застосування
матеріалів

- Це питання іншого рівня,
ніж рівень Кодексу

Дякую за увагу!